

See võib vist olla eriline tunne kuuluda ühe instituudi esimesse lendu. Olite ju teerajajad.

Mulle tähendab instituudi maja Narva maanteel rohke- matki kui ainult kõrgkooli. Selles majas alustasin üldse kooliteed, siia plaaniti esialgu üldhariduskool. Maja oli alles valmis saanud, võimalik polnud veel pörandatki all, kui helises esimene koolikell. Sel ajal võeti esimesse klassi kaheksa- aastaselt. Vahepeal õppisin 27. mittetäielikus keskkoolis ja 10. keskkoolis, kuni tiiruga samasse majja tagasi jõudsin.

Tööle suunati pingerea jär- gi, esimesed said valida. Aino Opi tuli Keilasse, Ölme Torv Turbasse ja mina Vasalemma. Tulin kerge südamega, sest olin Harjumaaga varemgi seotud, suviti ja sõjapäevil sai siin oldud.

Vasalemma koolile tähendab 1956. aasta suure kasvu algust, loomisest oli keskkool. Praegu tunduvad need ajad veidi us- kumatunagi.

Kool töötas siis kahes vahe- tuses. Kui tulid 8.—11. klassid, olid need kõik paralleelklassid ja täiesti elujõulised. Keskkoo- li tuli meile lapsi samuti Ris- tilt ja Padiselt. Kaheksandasse klassi tulid ka paljud need Vasalemma lapsed, kes olid en- ne kooli reorganiseerimist keskkoolis paar aastat kodus olnud. Ma ei mäleta täpselt, aga õpilasi oli keskkooli ajal üle 300. Kõigepealt oli esi- mene vahetus, siis teine vahe- tus ja siis veel õhtukool, nii sain kahel päeval nädalas ko- ju alles kell kümme õhtul. Ja ikkagi oli see ilus aeg ning mitte ainult seepärast, et kõik siis noored olime. Elu meie vanas lossis lausa kees, aktiiv- selt tehti komsomolitööd, Vasa- lemma kool oli kuulus oma traditsioonidega. Meil on ame- tis olnud palju tugevaid õpeta- jaid, tõelisi isiksusi. Olga Nõu, keda me memmeks kutsusime ning kes siinsamas Raba talus sündis ja kasvas. Melanie Oen- go, kellel oli kirjanikusoost nagu tema abikaasali. Meil on töötanud praegune keele- mees Mart Mägi, nüüdsed ajakirjanikud Lembit Siimaste ja Viivi Eksta, botaanikat ja keemiat on õpetanud Virve Roost. Meie kool on olnud ka omamoodi direktorite kasvua- lava, V. Võrgu nim. Tallinna 3. keskkooli direktor Albert Raamat on meilt läinud, Erich Joonsaar läks siit Häädemeeste keskkooli juhtima... Tublideks ja töökateks inimesteks on saanud ka meie esimesed lõpe- tajad.

Kui ma sellele ajale tagasi mõtlen ja praegusega kõrvu- tan, hakkab veidi kurbki. Meie koolil pole olnud õnne. Meie kurbloolisus hakkas sellest, et siin asunud kolhoos liideti suurema majandi külge, sov- hoosist pole praegu meil enam brigaadi ka mitte. Ohtus on, aga see jääb kaugemale. Au- tobaasist on Vasalemmas ai- nult 3. kolonn, Klementi-nim. õmblustootmiskoondisest vaid Vasalemma tsehh. Paekarjäär on, kuid sellegi nimeks mitte «Vasalemma», vaid «Padise Paemurrud». Nii on koolgi justkui rataste vahele sattun- ud ja päris oma majandit või ettevõtet, kes meid kaitseks, pole. Aastaid tagasi räägiti ka kooli likvideerimisest, lõ- puks siiski otsustati kool jät- ta. Ajal, mil kooli eksisteerimi- ne veel küsimärgi all oli, saat- sid paljud vanemad oma lap- sed Vasalemmast Keilasse koo- li, seal oli ka muusikakooli võimalus, nii jäi meie pere veelgi väiksemaks. Lahkusid ka mitmed õpetajad. Praegu on meil õpilasi 84, algklassid liit- klassid ja kaheksandast klassi pole üldse. Siiski usun oma kooli tulevikku, paljud, kes ise meil on õppinud, eelistav- ad ka oma lapsi tuua väikes- se maakooli.

Teist kooli, mis asuks nii ilu- sas lossis, vist polegi. Filmis «Mustästaht sakadus» filmiti seda Inglismaa lossi pähe ja pettis ära küll.

Vestluskaaslane kommunist HELVE ROOSAAR on sündinud 25. juulil 1932. aas- tal Tallinnas.

Kui 1956. aastal lõpetas Ed. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi esime- ne lend, oli teiste seas ka Helve Roosaar. Tööle suunati ta Vasalemma kooli, kus tänavu algas juba 30. pedagoogiaasta. Õpetanud on Helve Roosaar põhiliselt eesti keelt ja kirjandust.

Teeneline õpetaja 1975. aastast.

Eesti NSV teeneline õpetaja HELVE ROOSAAR

Me oleme uhked oma lossi üle, aga meil ei ole ei võimu ega jõudu seda nii hooldada nagu peaks. Väljast on ta tões- ti suursugune, seest aga ehi- tatud koolipäraseks. Kui Va- salemma tulid, oli meil saalis, kus toimusid võimlemistunnid, ilus mosaiikpörand. Veel prae- gugi peaks katuseall olema säi- linud mõni lilleornamendiga tahvel. See mosaiik oli kokku pandud neljast erinevast puust. Kui hakkasid võimle- mistunnid, ei pannud pörand enam vastu ja tuli paratama- tult asendada. See oli juba enne halvast seisundist, sõjapäe- vil oli siin hobusetall, treppi mööda toodi hobused üles.

Lossis olid valged ahjud, ilusad, sinised joonistused peal. Neid ei saanud aga kas-utada, tuli uued ehitada. Kaua aega oli meil allkorrus- lal, kus asusid mõisaproua toad ja kus praegu on esimene klass, armas valge kamin. Kut- susime klassi valge kamina toaks ning pidasime siin pio- neerikoondusi.

Meie maja on tehtud Vasa- lemma paest, mis käsitsi välja tahutud. Tänu ahjuküttele on maja sellisena säilinud, vane- mad inimesed mäletavad aega, mil kogu loss oli rohelise samblaga kaetud. Direktor Uustalu, kes töötas meil pikka aega ja oli väga majanduslik inimene, tegi maja hoidmise nimel palju.

Lossi torn on meile sümbol, teda on kujutatud koolimärgil, vimplil. Meie sakiline katus on küll ilus, aga kahjuks jookseb läbi. Remondimehed on lamedate pindadega harju- nud, keerulisemale tööle on raske tegijat leida.

Teil ei ole kahte ühesugust klassituba, küllap igal neist on oma nimigi.

Teame küll, kus asus mõisa- preili magamistuba, aga nii me seda ei nimeta. Lapsed on liiga väikesed, et neile seda ütelda. Seal, kus oli mõisniku kontor, on nüüd ilus valge klass, õpe- taja ise värvis, ning sedagi ei sobi enam kontoriks kutsuda.

Kahte ühesugust klassituba tõesti pole, on trepiga klass, läbikäidav klass, kitsa koridori klass — nii ruume kutsumegi.

Kabinetsüsteemi meie majja ei mahtunud. Ma ei ütleks, et õpilased sellepärast vaesemad oleksid, nad ei pea, kotid tur- jal, klassist klassi tormama.

Vaatamata vanale majale on meil olemas tänapäevasemad tehnilised võimalused, vajali- kud õppevahendid. On üks va- ba klass, seesama trepiga klass, kus on olemas kõik vaja- minev tehnika ja mida saab vajaduse korral pimedaks teha. Siin toimuvad kunsti- ja füü- sikatunnid ja on ka eesti kee- le tunnid, kui peaks aparatuuri vaja minema.

Ka eesti keele õpetajale on tulnud abiks grafoprojektorid jms., enam ei pea suuri tabelle klassi vedama. Iga kord ei anna aga tehnilised abiva- hendid seda efekti, mida neilt ootame. Eriti siis, kui klass tuleb pimedaks teha. Tekib selline mittetöötamise moment. Aga uus suund on selline, et õpetaja pole enam näitleja klassi ees, vaid töö andja. Te- ma peab kõik lapsed vastavalt võimetele tööle panema.

Koolielu on üldse keerulise- maks läinud. Mammad on hä- das isegi algklassides antud koduste ülesannetega, ei oska last aidata, kui asja tuum en- dalegi ähmaseks jääb.

Programmid, õpetamise me- toodika on tõesti keerulise- maks läinud. Näiteks täna õpe- tasin fraasi liike: substantiivi fraasid, verbi- ja kaassõna- fraasid... Lastele on see tões- ti keeruline, lihtsam oleks õp- pida lauseliikmete põhjal. Selles samas õpikus tuleb meil ju lauseliikmetest ka rääkida. Nii fraasituum kui üldse fraa- si leidmine lausest on raske ja keeruline. Meile öeldi, et õpe- tajad on vanas kinni, et õpi- lasel on lihtsam õppida kui õpetajal ümber õppida. See võib ju nii olla ja fraasid saa- dakse ka selgeks, aga kas seda tulevikus vaja on, selles kaht- len. See unustatakse sama kiiresti ära.

Mida me üldse kahe eesti keele tunniga nädalas jõuame? 6. klassi laps ei ole veel täie- likult omandanud oma ema- keeltki.

Me õpetame teooriat, iga mi- nut on arvel ja nii vähe jääb aega praktika jaoks. Kui lap- sed kirjutavad mõnes teises aines kirjalikke töid, kus neil pole aega keelele mõelda, siis tehakse selliseid vigu, et eesti keele õpetaja ei tea, kuhu oma silmi peita.

Rohkem oleks vaja õpetada kirjandiõpetust ja kolmas kee- letund peaks nädalas lisaks

olema. Keelemehed ja -tead- lased tahavad, et just nende aine oleks hästi põhjalikult programmis sees, panevad kokku ülearu keerulised õpi- kud ega arvesta, et pooled klassis on võimetelt keskpära- sed või alla selle. Nendega peaks jääma aega teha rohkem raudvara tööd ja helgemate puhul kasutama fakultatiivse- te tundide võimalust.

Ega see pole ainult eesti kee- le õpetaja mure. Raskeks on peetud ka teiste ainete prog- ramme. Kooliellu on üldse pal- ju uut tulnud, eriti kui kõiki kolme aastakümnet tagasi vaadata.

Kõik on muutunud ja mitu korda muutunud. Õpetamise suunad, viisid ja nõuded. Esi- mesel aastal kui tulid, võideldi selle eest, et ainult lilla tin- diga tohtis kirjutada. Siis ei võinud olla lennukiklaasist su- lepead, need pidid liiga jäme- dad olema. Siis arutati sule- kuju üle, kas tuleb paiskiri või mitte paiskiri.

Nüüd tagantjärele mõtlen, mille eest ja mille nimel me võitlesime, kõik on ju pasta peale üle läinud.

Elu on teinud oma korrek- tiivid ja teeb nüüd ka. See on loomulik. Me peame alati väl- ja selgitama, mis on kõige pa- rem.

Ma olen alati pidanud väga tähtsaks teadmiste raudvara. Kui laps selle omandab ja ta oma mõistus juba jagab, suu- dab ta suures infotulvas ka ise orienteeruda ning tarkust juurde koguda.

Üks vana kolleeg armastas ikka öelda, kui jälle mingi uuendus tuli ja mille peale hurraa hügati, et oma ameti- aja jooksul tuleb neid muuda- tusi nii palju, et paratamatult pead valima, mida kohe omaks võtta, mida tasapisi ajaproovile pannes. Õpetajale peavad jää- ma oma põhitööd, mida ta ta- hab elus saavutada, mida õpi- lastele anda.

Igast uuendusest võtab ta parima, aga kõike võtta ei saa. Igas algatuses on midagi head, kuid me ei saa ka kogu vara- semat kummuli keerata.

Viimane koolireform tõstis töö osakaalu kasvatuses. Maa- koolide õpilased töötavad pal- ju, sellel sügisel oldi nädalate kaupa kartulipõllul.

Arvan, et töö on üks põhili- ne inimese kujundajaid. Meil

on suur kooli territoorium, staadion, park, siin leiavad tööd ka kõige pisemad. Igal klassil oma kindel piirkond. Kevadel on vaja risu ja lehti korista- da, alleid korrastada. Muru meil niidetakse. Suure tormiga me peamegi poole pargist kao- tasime, aga meil on veel vana mõisaaegset taimestikku, muru sees võib leida päevatahte.

Panite tähele elupuualleed, see pole küll enam moeasi, sel- le on istutanud meie esimene lend. Hiljem hakati kuuski istutama.

Lisaks kartulivõtule on meie hooldada söödajuurviljapõld Munalaskme tee ääres. Sovhoos istutab, teeb keemiatörje, muu on meie hooleks. See on tasuli- ne töö, meie brigaadi tuli suvel teisigi, siin suvitavaid lapsi. Tasu ulatus 25—67 rublani, kuidas keegi töötas.

Laste töö tasustamist on mitmeti hinnatud, paljud ei pea seda õigeks.

Minu arvates on vale, kui me üldse ei maksa. Küsimus on selles, kuidas seda teha. Mä- letan ühte õppenõukogu istun- git aastaid tagasi, kus seegi teema arutluse alla võeti ja linnast tulnud ametimehed ra- hamaksmise maha laitsid, et see rikub lapsed ära. Selle peale üks vana õpetaja hakkas nutma ja ütles, et kui tema lapsed poleks kõik koolivahe- ajad tööd teinud, poleks ta suutnud oma lapsi õpetaja palgast üksinda kasvatada.

Omateenitud raha ei riku. Selle eest ei osteta ainult kom- mi ja jäätist. Teenistus kas pannakse kõrvale või ostetakse mõni vajalik asi. Klassijuhata- ja tunnis olen palunud palju kordi kirjutada teemal: «Kui mul oleks kümme rubla, mida ma sellega teeksin?» Nad kir- jutavad väga ilusasti. Kohe nä- ha, mida nende peres tehakse. Mitte üks ei kuluta tavaliselt. Mõni kirjutab vahel lõppu ka, ma mõtlen, et see pole mitte pugemise pärast, et ostan limo- naadi või kummi. Seda kopika- te, mitte rublade eest.

Kergelt kulub kergelt saadud raha. On lapsi, kellele pidevalt antakse ja kes päevast päeva poest mööda koju minnes saia ja limonaadi ostavad, ehkki kodus on toit pliidil ootamas. On perekondi, kus kõik uus, mis tuleb, peab tingimata en- dal olema. Juba vanemate hoiak on selline. Kui seal pe- res jõuab laps 9.—10. klassi, ta ei küsi, vaid nõuab vanematelt seda, mis popp, kallis ning mida meil igatseb.

Kuidas läheb Üllil ja Ularil? Kunagi olid nad agarad ra- joonilehele kirjutama.

Ülli oli isegi «Sädeme» noo- rim korrespondent. Õpib TRÜ arstiteaduskonnas 6. kursusel pediaatriat. Ajakirjaniku ame- tit ta ei valinud, ei soovinud ka ema ametit jätkata, ehkki andis minu eest tunde, kui hai- ge olin.

Kui Ular kaks aastat tagasi ülikoolis eesti filoloogia lõpe- tas, ütles ta, et tema võtab õpetaja koha vastu küll, sest teab, mis töö see on. Ta töötab Luunja keskkoolis. Kirjandus- likku fantaasiatunnet oli tal ehk rohkemgi, veel praegu on 6. klassi õpikus sees tema ku- nagine «Sädeme» jutt. Laste loomingut kasutatakse kirjan- duseõpetuse osas üldse palju, meie koolist on õpikutesse tei- sigi töid läinud.

Mida hindate õpilaste juures kõige rohkem?

Ausust ja töökust nagu kõigi inimeste juures. Kui klassi ees seisan, siis jälgin ikka laste silmi. Silmadest tunned kohe, kas ta võtab vastu või ei. Kurb on, kui silmad on tui- mad, üleolevad või tühjad.

Kui silm särab, siis võid mi- dagi saavutada.

Mis on Teie lemmiklill?

Kuigi sünnipäeval tuuakse nelke, siiski sinilill. Esimene, habras ja nii taevakarva. Mee- les on veel esimesed lilled, mis mulle kui õpetajale kingiti. Need olid suvedaaliad, tõi need üks pisi ke tüdruk, Anne Prikk oli nimi.

AGU VEETAMM